

Tämä on rinnakkaistallenne. Sen viitetiedot saattavat erota alkuperäisestä /

This is a self-archived version of the original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Version: publisher's version

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä: /

To cite this article please use the original version:

Pulkka, Eeva-Kaisa 2023. Kenen laariin maatalouden datasato kertyy? Käytännön maamies 72 (4), 20-22.

Nyt viljelijän kannattaa kiinnostua tuottamansa datan omistajuudesta ja käytöstä, uudet asetukset ovat pienemmän puolella, Jyrki Hyyrönmäki (vas.) kertoo navettalivettä vetäneelle ÄlyAgri-hankkeen Timo Teinilälle.

KENEN LAARIIN maatalouden datasato kertyy?

Maatalouden datasadon jatkojalostukseen tarvitaan lisää tuotekehitystä ja reilut säännöt.

■ Teksti: Eeva-Kaisa Pulkka ■ Kuvat: Fiia Ritvanen, Eeva-Kaisa Pulkka

Data eli eri järjestelmistä tallentuva tieto ohjaa monin tavoin toimintaa maataloilla, mutta sillä voi saada myös lisäarvoa tuotteelle ja vaikuttaa markkina-asemaan. Dataa hallitsevalla on tähän mahdollisuus eikä siten

ole samantekevää, kenellä on oikeus hyödyntää viljelijän tuottamaa dataa.

”Tätä ei kannata väheksyä. Alkutuottajalla on kaikki raaka-aineen tuotannossa syntyvä data eikä sitä synny kellään muulla. Viljelijöiden on aika ottaa oma

roolinsa datan hyödyntämisessä ja varmistaa omat oikeutensa”, painottaa **Jyrki Hyyrönmäki** DataSpace Europesta.

Taustalla on EU:n herääminen eurooppalaisen datan virtaamisesta suurelta osin muualle. EU haluaa luoda datan sisämarkki-

nat ja tehdä datan hyödyntämisestä ihmiskeskeistä siten, että datan tuottaja omistaa datansa ja hän voi sitä hyödyntää.

Suitsiakseen datan ryöstöviljelyä ja valumista Euroopan ulkopuolelle EU on laatinut datastrategian ja viisi asetusta,

joista datan hallinta-asetuksen soveltaminen jäsenmaissa alkaa ensi syksynä ja muut tulevat vimaan lähivuosina.

Säännökset koskevat kaikkia yhteiskunnan toimialoja, myös maataloutta. Periaatteena on reilu datatalous, jossa toiminta perustuu luottamukseen datan tuottajan ja dataa keräävän palveluntuottajan välillä. Datan tuottaman lisäarvon halutaan jatkossa jakautuvan oikeudenmukaisesti.

”Kaikki ovat nykyisin osa datataloutta, halusipa sitä tai ei. Ilmaisia palveluita ei ole, vaan maksuna voi olla rahan sijaan tieto, jota meistä kerätään.”

EU:n säännösten lisäksi Suomessa on päädytty tekemään reilun datatalouden sääntökirja Sitran aloitteesta. Tämän pohjalta tehdään oma, maatalouden erityispiirteet huomioiva maatalouden reilun datatalouden sääntökirja, jonka muotoiluun viljelijöiden toivotaan osallistuvan.

”Asetukset ovat viljelijälle positiivinen asia, sillä ne vahvistavat heikommassa asemassa olevan neuvotteluasemaa. Mutta viljelijän on itse oltava aktiivinen datansa jakamiseen ja hyödyntämisen suhteen.”

Sujuvampaa datan liikettä

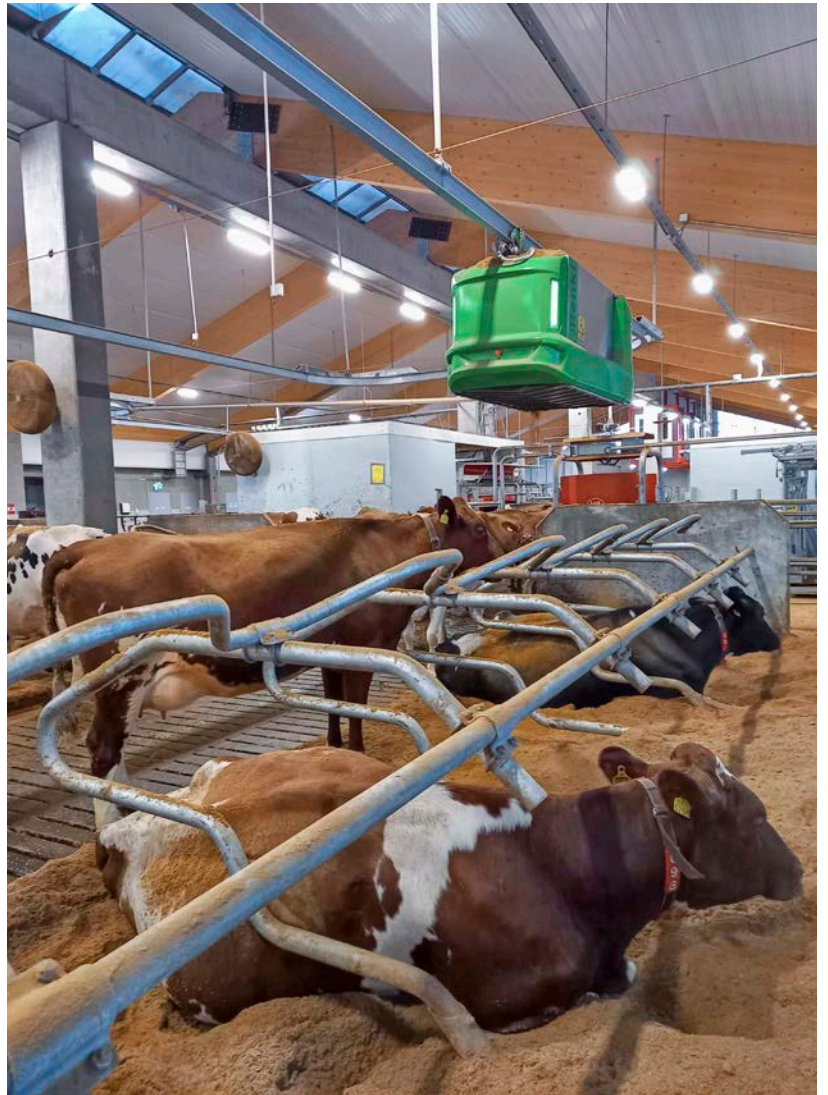
Maatilat käyttävät kymmeniä eri dataa kerääviä palveluita, mutta datan liikkuminen varsin siiloutuneiden palveluiden välillä on hankalaa. Tähän odotetaan apua datan välityspalveluista, jotka siirtävät datan sen omistajalta sitä tarvitsevalle ilman ylimääräisten rajapintojen rakentamista.

”Datan välityspalvelulle eri toimittajien erilainen data ei ole ongelma. Teknisiä ongelmia vastaanottaa eri toimittajien tuottamaa dataa ei ole. Tämä antaa mahdollisuudet aivan uusiin yhteistyökuvioihin välityspalvelun kautta”, Hyrrönmäki vakuuttaa.

Hän ottaa esimerkiksi maitotilan, joka haluaa jakaa tuotannonhallintansa dataa tutkimukseen.

Jakamisen edellytyksenä on, että tutkimuslaitos ja maidon-

Maatalous tuottaa varsin paljon dataa ja voi toimia reilun datatalouden suunnannäyttäjänä.

tuottajan käyttämä palveluntarjoaja liittyvät datanvälityspalveluun omilla sovelluksillaan ja mahdollistavat datan jakamisen luomalla tiettyä dataa sisältävän datakanavan sovelluksiensa välille.

Datakanava luodaan siten, että tuotannonhallintasuvelusta tarjoava palveluntarjoaja julkaisee datanvälityspalvelussa kuvauksen datasta, jota heidän sovelluksessaan olisi tarjolla. Tutkimuslaitos lähettää datanvälityspalvelussa pyynnön saada vastaanottaa kyseistä dataa. Kun palveluntarjoaja on hyväksynyt pyynnön, syntyy kuvauksen mukaista dataa välittävä datakanava näiden sovellusten välille.

Maidontuottaja liittyy datanvälityspalvelun käyttäjäksi ja antaa luvan tutkimusta varten tehdyn datakanavan sisältämän

datan siirtoon. Kukaan muu ei voi luvittaa maidontuottajan tuottamaa dataa datanvälityspalvelussa eikä data siirry minnekään muualle.

”Palvelun tarjoajalla ei ole oikeutta jakaa tuota maitotilan dataa reilun datatalouden hengessä eikä data-asetusten puitteissa minnekään. Siihen tarvitaan lupa tuolta maitotilalta”, Hyrrönmäki korostaa.

Reiluun datatalouteen kuuluu luottamus molemmiin puolin. Palvelun tarjoaja myöntää luvan datan jakamiseen valitsemiansa kumppaneiden välillä eikä datan tuottaja voi jakaa sitä palvelun tarjoajan vahingoksi esimerkiksi kilpailijalle.

Datan jakamiseen tarvitaan siis yhä palveluntarjoajan suostumus. Tämän ja muutenkin reilun datatalouden sääntöihin si-

toutumisen Hyrrönmäki uskoo olevan jatkossa markkinavaltti.

”Uskon, että niitä palveluntarjoajia, jotka ensimmäisinä tarjoavat reiluja toimintatapoja, on vaikea kammata pois markkinajohtajan paikalta. Lisäarvon tuottaminen asiakkaalle reiluilla toimintatavoilla on hyvä keino erottua markkinoilla.”

Hyrrönmäki toimii suomalaisessa, hiljattain perustetussa DataSpace Euroopassa, joka tuottaa datan välityspalveluja erityisesti maatalousdatan jakamiseen.

Dataa jakamalla oma täsmäsää

Muun muassa sääasemia ja niihin liittyviä palveluita markkinoivassa Vaisalassa säädökset nähdään hyvänä asiana.

”Ne pakottavat kehittämään liiketoimintaa ja on positiivista,

että syntyy uusia yhteistyömuotoja, ekosysteemejä”, sanoo **Panu Kopsala** Vaisalasta.

Vaisalalan sääaseman tuottaman datan omistaa sääaseman omistaja, Vaisala pidättää oikeuden käyttää sitä muun muassa tuotekehitykseen, kolmansille osapuolille sitä ei sellaisenaan jaeta. Säätietojen jakaminen on mahdollista suoraan itse ohjelmasta, mutta datan välityspalvelu tuo lisää mahdollisuuksia.

”Yksittäisellä viljelijällä ei välttämättä ole varaa ammattitason sääasemiin, mutta jakamisen kautta se voisi olla mahdollista. Mittausten oikeellisuus ja arvot ovat eri tasolla kuin markettilaitteissa ja se näkyy hinnassa.”

Esimerkiksi kylän yhteinen sääasema antaa tarkempaa paikallista tietoa sademäärästä, lämpösummasta, mitä voidaan hyödyntää nurmen korjuun ajankohdan suunnittelussa.

”Sääaseman tuottamien tietojen lisäksi toivotaan myös

lyhyen ajan täsmällistä, paikallista sääennustetta. Vaisala voi tarjota sääennusterajapinnan, joka ennustaa paikallista säätä 14 vuorokauden päähän”, Kopsala lisää.

Rajapintojen rakentamisen tarpeen poistuminen tekee datan jakamisesta nopeampaa ja edullisempää.

”Maatalous on hyvin dataintensiivinen ala ja näyttää tietä muille toimialoille, miten dataa voidaan hyödyntää”, Hyyrönmäki ennustaa.

Kysymys on haluavatko viljelijät omistaa datansa ja jakaa sitä omin ehdoin. Ellei vaadita, jatkuu viljelijän tuottaman datan hyödyntäminen ennallaan. □

Datasta ja sen reilusta jakamisesta puhuttiin ÄlyAgri-hankkeen Muu-Data-navettalivessä maaliskuussa Kpedun opetusmaatilan navetassa. Tallenne löytyy hankkeen kanavalta [vimeo.com](https://www.youtube.com/watch?v=...)-osoitteesta.

Ammattikäytön sääasemat ovat arvokkaita, mutta datan jako voi palvella vaikka kylän yhteisen aseman hankintaa. Kannuksessa sääasema on navetan viereisellä pellolla.